

Egy mondat – Március

Március 1. Ötkor kelek, naptári tavasz van, meg kell hosszabbítani a zöldkártyámat, negyed nyolcra beérünk az iskolába a gyerekekkel, utána elviszem a kocsit a szerelőhöz, ködben párolog a város, olajcsere, szűrőcsere, egy autó új élete.

Március 2. Öt után ébredek, a kisfiam egyhangúan és szédelegve motoszkál az elemlámpájával a sötét ebédlőben, próbálok kapaszkodni a széktámlába, megvárjuk, míg felkel a nap vörös korongja, Kőbánya felől szokott megérkezni ide a Városligethez, elkészítem az uzonnákat, almászeleteket teszek papírba, aztán a dobozokba a kenyér mellé, majd elindulok Miskolcra tanítani, ma Kertész Imre *A száműzött nyelvét* és Nemes Nagy Ágnes publikálatlan verseit elemezzük, a háborús emlékezet tudatos szólamai, nyelv szavak helyett, de a nyelv mi helyett?, olyan hogy néma irodalom nem létezik, csak bujkáló, szorongó, félelmetesen derű nélküli, a diákoknak sok lesz a *Sorstalanság*, de alig bírják abbahagyni a vitát.

Március 3. Gerinctornán újra eszembe jut a film, amit tegnap láttam, Morcsányi Géza saját magát játssza a *Testről és lélekről* filmben, tegnap este megnéztük Rudas Jutkával, megfogtak a képek, etűdök a lélekről, semmi rossz nincs benne, azt hittem, nem sok újat lehet mondani erről, a kiüresedés utáni feltámadás példás, az állathasonlatok tálalása olyan, mint a szerelem egy hentesboltban, vágóhídon szeretkezni, így élünk, épp nincs az ajtónkban háború vagy rendszerváltás...

Március 4. Kimegyünk a szigetre a gyerekekkel, teherautónyi fát rendeltem, olyan hideg tél volt, hogy január közepén már nem tudtunk befűteni a falusi házunkban, apa pakol és baltáz, közben végig arra gondolok, életem legszebb tele most múlik, most, ahogy itt állok a fűvön és kinézek a folyóra, úszó jégtáblák a Dunán, szánkózás Mát拉斯zentimrén, állatok lábnyoma a friss hóban, korcsolyázás szikrázó napsütésben, fakutyák, a gyerekek kacagása és vitái éberen tartanak, az álmokat elfújja a hideg szél.

Március 5. Elfutok a szigetcsúcsra, nem fáradok el, még jólesne egy kör, de indulunk a lovardába, ahol egy fiatal lányt megrúg a vadlova, alig bír felállni, beviszi az istállóba, simogatja, a ló vezekel, már indulunk haza, mikor látom, hogy a karámnál sír, a megbocsátás szúrja a mellkasát, levetkőzik, átöltözik és elviszik röntgenre.

Március 6. Készülök a tanításra, Galgóczi Erzsébet *Vidravas* (1984), kopogós mondatok, nagy a regény sodrása, nem is bírom letenni, a hibáival együtt hatásosan realista, akkor is, ha ideológiai mindenben megkérdőjelezhető, nincs nyelvi dísz, a falu világát kevesen tudják ilyen szikáran megjeleníteni, a Rákosi-rendszer a vidravas fogazata, lecsap az éhező állatokra.

Március 7. Reggel süt a nap, még fagyott az éjjel, korán beérünk, két iskolatáska, két tornazsák, cselgáncs- és balett-felszerelések, anya márciusi karácsonyfa, aztán délután amerikai örmény barátom érkezik Berlinből, kérte, mutassam meg neki a marxista szobrát, mert olvasta, hogy el akarják távolítani, engem hidegen hagy Lukács György mentetegetése, és sosem gondoltam volna, hogy egyszer majd városi ékszerként mutogatnám ledöntendő szobrát, de szépen elésztálunk, a *Vidravason* gondolkodom, milyen életszerű, fejtegetem, mikor a Jászai Mari térre érünk, ide költözött át az ötvenes években az ÁVH, barátom bőlogat és hallgat, a parasztlegény Tóni minden lányon végigment, ávós lett, és beköltözött egy négyszobás lakásba a Pasaréten, a Si-

mon Pálokat meg simán meghurcolják, nők generációi feszülnek egymásnak, úgy, mint Orsolya, a hithű kommunista lány, akit mégis kirúgnak a főiskoláról, és Simon Pálné, akinek bebörtönzik a férjét, csak itt és most nem lakatosok, hanem egy gázszerelő a nyerő, ja, és most is hatalmas jégtáblák úsztak télen a Rábán, akárcsak 1951-ben, mert az is megy Galgóczinak, a leírás, legyen az táj, ember, vagy egy szerszám, amúgy megdöbbenő, hogy amikor ezt a keményen leleplező regényét írta, MSZMP országgyűlési képviselő volt, 1981 és 85 között, így jutott hozzá Pál Simon olajkutató 1949-es koncepció perének irataihoz, amiből a regényét írta: ki a fenét érdekel Lukács?

Március 8. A Pimasz Nők Uszodája oldalunkra virágzó kaktuszokat teszünk ki, gerinctorna után indulok Papp Réka Kingához a rádióba, ma vagányak leszünk, ezt írja, témáink: sport, Hosszú Katinka, erőszak az uszodában, mi köze az irodalomnak a versenysporthoz, a *Sovány angyalok* regényem is szóba kerül, amiben a főszereplő egy atléta, Öcsi, az olimpia a háború helyett született új pénzháború.

Március 9. Utazás Miskolcra, újra *Sorstalanság*, *Vidravas*, *Homokember* – semmi természetes nincs egyik mű mondataiban sem, tanítás közben folyton magyarázkodom, ilyenek a nem újraírható művek.

Március 10. A gyerekek első koncertje a zeneiskolában, mikor bejönnek kézen fogva, fodros, fehér blúzban, és eléneklik a *Hej, Dunáról fúj a szél*, gombóc van a torkomban, nem a meghatottságtól, hanem a régi énekóráktól, Kodály sosem volt a kedvencem.

Március 11. Land ohne Eltern, Moldáviában, Ukrajnában, Havasalföldön, vajon hány gyerek nő fel a szülei nélkül, akik közben paprikát és brokkolit szüretelnek?

Március 12. Futás Danival a szigetcsúcsra, de utána gereblyezés a kertben, a borostyánt irtjuk, ebédre rántott hús és délutáni alvás, elfelejtem meghallgatni a műsorunkat a rádióban, pedig ma van, de többen írnak üzenetet, Réka jól kérdez, pörgős, eredeti hang, egy színfolt az unalmas zöngében.

Március 13. Bosszúság, hogy a Dunakanyarban hidat akar húzni a kormány, és ezzel megbontja a falunk ezer éves életét, gondolom nekik csak a betonöntés miatt kell az építkezés.

Március 14. Nem tudom, hova menjek az ünnepen, sehová sem tartozom, pedig szeretem a kokárdát, és a gyerekek büszkén feltűzik.

Március 15. Évek óta járom és fényképezem Kelet-Európát, Ukrajnát, Romániát, Szerbiát, gyerekek lézengenek magányosan, mert anya és apa Olaszországban szüretel, Bajorországban takarít, ez ma Európa botránya, de titok, tabu, olyasmi, amiről senki sem beszél szívesen, ott, ahol nincs anya, vers nincs, se bőr, se simogatás: Országok szülők nélkül, Both Gabinak elküldtem az írást, délután már kint is volt a neten, dőlnek a like-ok és a kommentek, kapok hideget-meleget.

Március 16. Fáradtan ébredek, tegnap egy német írónőnek tolmácsoltam márciusi politikai beszédeket, ő csak annyit kérdezett, hol vannak a fiatalok, róluk ki szól, hozzájuk ki beszél?, senki, válaszoltam, már hozzám sem beszél senki, pedig nem vagyok fiatal.

Március 17. Az óráim után elsétálok Miskolctapolcára, találkozás egy régi szerelemmel, lángos sajttal-tejföllel, szegény város ez, de épülnek a villák és a templomok, na, nem a lélek harangjai, csúnya, rideg épületek, sok betonnal.

Március 18. Szombat délelőtt is tanítok, felhív Tóth Krisztina, komoly bajok vannak, mondja, hol élünk, ha egy költőnőről az jut eszébe egy kardiológusnak, hogy férfigyűlölő szerző, visszafelé forognak a fogaskerekek, pár éve mintha elkezdődött volna valami, mintha megértette volna a társadalom, miért fontos szót emelni a női jogok mellett, még díjakat is kaptak elvértve írónóink, de ma újra gúny, vagy a félrenézés van, vagy egy megállapítás, maga olyan szép, gyerekei vannak, miért ír, miért gyötri magát, olyan szomorúak a szövegei, énekeljen, játsszon, zenéljen.

Március 19. A gyerekek a faluban várnak, Danival megbeszéljük az útitervet és le is futjuk süvítő szélben.

Március 21. Padlóburkolatot veszek.

Március 22. Ultrabalaton, írja Adorján Kati, ha van kedvem és úgy érzem, hallotta a rádióban, hogy elkezdtem újra kocogni, akkor ők szeretnék, hogy májusban egy gyerekkel fussak a Mósoly Alapítvány színeiben.

Március 23. Kemény hátgerinctorna, széthúzta az edző a hátamat, irtóra fáj, és most jobban vagyok, írok, elkezdtem valamit, egy rövidebb regényt, írt Kovács Eszter a Pagonyból, hogy szerkeszti a gyerekkönyvem, jövő pénteken találkozhatunk.

Március 24. Miskolcon rügyeznek a fák a cementgyárnál, az egykori szeméthegyet a Tiszai pályaudvarhoz közel felszántották, bevetették, és ma pázsit fedí, két lovas rendőr őrzi.

Március 25. Felmegyünk a gyerekekkel Galyatetőre, hatalmasakat szippantunk, olyan tiszta az ég, hogy a Magas Tátráig látni, éjszaka is túrázunk lámpával, muflon, róka és szarvasok fekszenek az út mellett, az erdő még téli, de a levegő nyári.

Március 26. A hatvani vadászmuzeum állatai kitömve, púderrel, szőrrel, soha nem fogott meg a vadászirodalom, de hogy egyetlen női szerző sem került be a könyves-vitrinbe, az baj, a vadászat a nők vadászterülete volt, akárcsak a jó költészet, amúgy nagyon szép a muzeum és a kiállítás is remek, jaj, pont ma átküldi nekem este valaki a legutóbbi Élet és Irodalom Kvartetet, kritikai beszélgetés Bencsik Orsolya kötetéről, haha és óh, hangosan kacagok és kínosan habzik a szám, négy pacák gúnyolódik Bencsik Orsolya könyvén, fékek nélkül, egyáltalán nem reflektálva saját helyzetükre, esendőségükre, megmondó gesztusaikra, ez egy karikatúra lehet csak, külön ékszere a beszédnek, ahogy számon kérik Esterházy és Nádas prózáját, Tolnai Ottót, a mágikus realizmust, meg minden egyebet, ami épp eszükbe jut – majdnem az egész mindenséget, s közben meg sem próbálkoznak elemezni, behelyezkedni, olvasni, fennköltlen (le) pontozzák a fiatal szerzőt, egészen izgalomba jönnek a saját ítéleteiktől, igen elszomorodom, milyen állapotban van az irodalomkritika.

Március 27. Iskola, korán kelek, aztán jönnek a burkolók, szépen elkészítik a teraszunkat, estére hullafáradt vagyok, mikor szeretném kifizetni a munkásokat, ők nem fogadják el, igaz, nem is adnak semmilyen garanciát, írásban legalábbis nem, csak szóban, nem tudunk megegyezni, minden nyitva marad, én szeretnék egy papírt, a szó, az ígéret annyiszor becsapott már, arra hivatkoznak, hogy de hát ők Németországban is dolgoztak, na, épp ezért, mondom.

Március 28. Nincs tanítás, a gyerekekkel takarítjuk a burkolók után a cementet, aztán elmegyünk Ilyés Zoltán emlékfilmjét megnézni, megható film, amiben a gyimesi csángók siratják őt, emlékezve, megidézve alakját, hangját, viselkedését, gyaloglásait, Orsi most mondja, hogy a gyerekek nincsenek jól, nehezen viselik a mindennapokat, Áron nem jár rendesen iskolába, egy apa korai halála irtó nehéz lehet a mindennapokban, a Néprijzi Látóhatár számát lapozom este az ágyban, emlékszem, hogy apáskodott Zoli, amikor végiggyalogoltuk a Hidegséget.

Március 29. Nem hívott a burkoló, nem jön a fizetségért, nem kell a munkásnak a pénz, ő nem ír alá semmit, ő fél az adóhatóságtól, pedig én csak garanciát szerettem volna a munkájára, hogy holnap nem megy tönkre, és ha hívom, felveszi a telefont, megkerülni, kifordulni, görbe úton járni egyszerűbb, pedig nem.

Március 30. Ma Tóthfalusi Ágihoz megyünk a gyerekekkel, nála lesz egy lakáskiállítás Csepelen, tavaszi tárlat egy lakótelepen, nyílik az aranyeső, még Kőbánya is csodálatos, hát még a zuglói pályaudvar, és a Columbus utcánk, Lukács György szobrát elvitték tegnapelőtt.

Imelda Bassanello (Olaszország) munkája – Ludvig Nemzetközi Művésztelép

